

Kultūrinio jautrumo seminaras: scenarijaus aprašas

Metodinis įvadas

Rūpinantis jaunų migrantų ir pabėgėlių psichine gerove siūloma taikyti kultūrinės integracijos modeliu grįstas priemones. Kultūra yra stipri integracijos ir švietimo priemonė: pilietinė, kultūrinė, istorinė. Imigrantai, dalyvaujantys kultūriniame gyvenime, geriau supranta priimančios šalies kontekstą, turi darnesnius tarpusavio santykius ir geresnę psichologinę būklę. Jaunų imigrantų kultūrinės integracijos strategija grindžiama smalsumu, pasitikėjimu ir natūraliu poreikiu sužinoti apie priimančios šalies kultūrinį kontekstą. Tam reikia lankstumo ir mechanizmų, padedančių prisitaikyti prie kintančios tikrovės ir dvišalio integracijos modelio, sąlygojančio tiek imigrantų, tiek priimančios visuomenės prisitaikymo procesą. Imigrantai ir priimanti visuomenė kuria bendrą kultūrą ir įneša savo indėlį į ją. Kai skirtingų kultūrų žmonės mokosi vieni iš kitų, išlaikoma kultūrinė įvairovė ir paveldas. Integracija yra dinamiškas, daugialypis dvikryptis procesas, reikalaujantis visų suinteresuotųjų šalių pastangų: tiek migrantų noro prisitaikyti prie priimančiosios visuomenės neatsisakant savo kultūrinės tapatybės, tiek priimančios visuomenės ir institucijų noro priimti migrantus bei patenkinti visuomenės poreikius.

Pagal šį modelį atmetama asimiliacijos strategija, kuri dažnai reiškia kultūrinės tapatybės praradimą ir besąlygišką priimančiosios bendruomenės normų priėmimą. Asimiliacija dažnai lemia migrantų radikalėjimą ir atskyrimą. Integracija yra sudėtingas ir visapusiškas procesas, turintis įtakos tiek migrantams, tiek priimančiajai visuomenei. Tai laipsniškas, ilgalaikis procesas, vykstantis psichologiniu, ekonominiu ir socialiniu – kultūriniu aspektu. Integracija taip pat susijusi su tarpkultūriškumu – įvairių kultūrų tarpusavio sąveika, o ne kultūros buvimą viena šalia kitos, be ryšių ar sąveikų. Visgi integracija nereiškia besąlygiško visų migrantų normų ir papročių priėmimo, ribą šiuo atžvilgiu nustato įstatymai, visuotinės vertybės ir žmogaus teisės. Priimančiosios visuomenės turi teisę nustatyti ribas, kurias apibrėžia socialinės normos ir taikytina teisė, tačiau tam būtina sąlyga yra migrantų kultūros išmanymas ir supratimas, noras palaikyti dialogą ar derėtis dėl tam tikrų normų ir papročių. Todėl labai svarbu pilietinis ugdymas ir imigrantų supažindinimas su naująja kultūra ankstyvaisiais integracijos etapais. Vidurio ir Rytų Europos šalių sąlygomis integracijos procesas yra glaudžiai susijęs su gana aukštu kultūrinio, etninio ir religinio homogeniškumo lygiu.

Įrankio charakteristikos

„Mentuwel“ projekto komandos sukurtas įrankis yra psichologinis kultūros suvokimo mokymai modulinės simuliacijos metodu, kurį aktyviai moderuoja apmokytas pedagogas. Mokymai parengti remiantis mokomųjų vizitų metu sukaupta patirtimi, kuri susijusi Ukrainos karo pabėgėlių jaunimo psichologine gerove. Mokymo priemonės taip pat remiasi moksline literatūra, taikoma vedant verslo įmonių seminarus, ugdančius tarpkultūrinio bendravimo kompetencijas ir didinančius socialinės adaptacijos lygį daugiakultūrėje aplinkoje. Tokio pobūdžio seminarai tiesiogiai siejami su aukštesne psichologine gerove (priemonė leidžia padidinti individualias kompetencijas, susijusias su kultūriniais skirtumais, kas savo ruožtu padidina socialinės integracijos lygį ir psichologinę gerovę). Mokymai paremti vaizdo pamoka, paaiškinančia mokymų eigą ir organizavimą iš moderatoriaus perspektyvos. Be pagrindinės mokymų formos,

įrankis gali būti taikomas skirtingose situacijose ir tikslinėse grupėse. Prieš pradėdant seminarą, reikėtų išanalizuoti jaunimo poreikius, susijusius su psichologinės gerovės problemomis ir kultūrine adaptacija (aprašyta „Mentuwel“ projekto pagalbiname metodikos skyriuje).

Seminaras gali būti vedamas bet kuria kalba, darant prielaidą, kad visi seminaro dalyviai turi pagrindinius bendravimo ta kalba gebėjimus.

Tikslinė grupė

Priemonė skirta pedagogams (pvz., mokytojams, pedagogams, NVO darbuotojams ir savanoriams), galintiems įgyvendinti seminarus kultūriškai mišrioje Lietuvos ir Ukrainos jaunimo grupėse arba monokultūrinėse grupėse.

Seminarai vyksta 10-20 žmonių grupėse. Į grupę turėtų būti įtraukti abiejų lyčių asmenys.

Tikslai

1. Didinti jaunimo, kurį paveikė su migracija susijusios situacijos psichologinės gerovės lygis.
2. Didinti refleksyvaus veikimo lygį kultūriškai kitokioje aplinkoje.
3. Didinti socialinio prisitaikymo prie funkcionavimo daugiakultūroje grupėje lygį.
4. Didinti grupės narių integracijos lygį.
5. Lengvinti prisitaikymą prie migracijos sukeltų problemų.
6. Mažinti stereotipų ir išankstinių nusistatymų kūrimo procesus.
7. Mažinti problemų, kylančių dėl nereflektyvaus etnocentrizmo reiškinių.

Sudėtis

1. Seminaro scenarijus raštu.
2. Vaizdo pamoka vedėjui / organizatoriui.
3. Nurodymai, kaip padėti pedagogui.

Trukmė

Apie 50-60 minučių 20 žmonių grupei.

Priemonės individualizavimo pagal konkrečius vartotojų poreikius tvarka

Kaip parodyta vaizdo pamokoje ir scenarijuje, seminarą sudaro 4 moduliai (pasisveikinimas, valgymas, gėrimas, atsisveikinimas). Jus galima papildyti kita „Mentuwel“ projekto komandos sukurta medžiaga, naujomis aktualiomis temomis bei kultūrinės adaptacijos problemomis, kurios išryškėja atlikus tikslinės grupės poreikių analizę. Nauji moduliai turėtų atitikti pateiktą bendrą „Albatrosų“ papročių aprašymą.

Išgalvotas pasakojimas

Seminaro eiga įterpta į išgalvotą naratyvinę fantastiką, pritaikytą specifinėms jaunimo savybėms. Vedėjas praneša, kad grupė dalyvaus kelionėje į egzotišką salą, kurioje gyvena ne mažiau egzotiška „Albatrosų“ gentis. Ji turi savo unikalią kultūrą, kuri skiriasi nuo dalyvių kultūros. Kelionės tikslas yra išmokyti svarbiausias saloje vyraujančias socialinio gyvenimo taisykles – supaprastinti vietinę kultūrą. Tai daroma laikantis vietinių taisyklių: dalyvaujant įvairiuose ritualuose, kaip to pageidauja vietos gyventojai. Ekskursijos metu prie grupės prisijungia gidas, kuris pateikia tolesnius reikalingus paaiškinimus ir nukreipia kiekvieną asmenį.

Saloje seminaro dalyviai patenka į „Albatroso“ genties socialinį gyvenimą.

Po ekskursijos jie pasakoja apie savo patirtį ir pastebėjimus, paaiškindami esmę ir bandydami rasti pagrindinius vietinių papročių principus. Pabaigoje vedėjas supažindina ekskursijos dalyvius su faktiniu Albatroso kultūros aprašymu ir aptaria įvairius psichologinius bei kultūrinius bandymus prisitaikyti, kuriuos patyrė dalyviai.

Vieta ir priemonės

Seminaras gali būti įgyvendintas bet kokiame kambaryje su kėdėmis. Reikalingos priemonės: lovatiesė (pvz., gali būti senos užuolaidos), lūpų dažai, antklodės sėdėjimui ant grindų, kepurės, kelių atramos, vanduo, puodeliai, kukurūzai.

Vaizdo įrašo vadovėlio skyriai

1. Bendra informacija – priemonės charakteristikos
2. Grupės paruošimas ir pagalbininkų įtraukimas
3. Instrukcijos pagalbininkams
4. Sąveika su „albatrosais“.
 - 4.1 Modulis 1 „Sveiki atvykę“
 - 4.2 Modulis 2 „Valgymas“
 - 4.3 Modulis 3 „Gėrimas“
 - 4.4 Modulis 4 „Atsisveikinimas“
5. Diskusija: „albatrosų“ papročiai
6. Paaiškinimas ir informacija
7. Papildoma informacija

Albatrosų seminaro scenarijus

1. Trumpas vedėjo įvadas
 - 1.1 Seminaro pradžia: „Apsilankymas Albatroso žemėje“
 - 1.2 Instrukcijos vykdymas
- 2 Moderatorius pakviečia savanorius: „Reikia 3 savanorių“.
 - 2.2 „2 moterų ir 1 vyro“
 - 2.3 Likusieji paprašomi išeiti 5-10 min.
 - 2.4 Vadovas nueina toliau nuo durų, kad negirdėtų pokalbių

[kai visa grupė išeina iš salės, moderatorius kartu su trimis savanoriais persirengia vietiniais ir duoda instrukcijas, kaip sutvarkyti interjerą (lovatiesės, lūpų dažai, antklodės, kepurės, kelio atramos, guminės pirštinės, vanduo, puodeliai, traškučiai)

 - Kaukės: nosinės ir lovatiesės
 - Piešiniai ant veido
 - Paslaptįgumas
 - Antklodės kambario centre
 - Veikimas
3. Instrukcija Nr. 1 savanoriui vyrui, kuris imasi gido vaidmens. Žemiau pateikiamas turinys, kuris bus pateiktas grupei salėje.

3.1 „Jūs esate skirtingų kultūrų tyrinėtojai – turite stebėti, suprasti ir įsiminti vietinius papročius”.

3.2 „Vizitas albatrosų žemėje”

3.3 „Aš būsiu vadovas”

3.4 „Prisitaikykite prie salos papročių”

3.5 „Galite kalbėti ne savo, o tik vietinių gyventojų kalba“

3.6 Davęs nurodymus, gidas grįžta į kambarį ir grupė toliau laukia

4. Instrukcijos moterims savanorėms, kurios imasi “karalienių” vaidmens

4.1 Jums reikia atsiklaupti, bet, jei įmanoma, patogiai

4.2 Prašome dėvėti vietinius kostiumus

4.3 Kai moderatorius duos ženklą, nusilenkti

4.4 Nieko nesakykite

4.5 Vedėjas nukreipia karalienės rankų gestais

4.6 Karalienė 1: ant kumščio atsistoja ir paduoda po kukurūzą nurodytiems žmonėms, pirmiausia pagalbininkui, tada likusiems (svarbi taisyklė: vyrui į burną, moteriai į ranką).

4.7 Karalienė 2: Atsistoja ir paskirsto vandenį nurodytiems žmonėms: tik vyrams paduoda gerti iš puodelio.

5 Instrukcija Nr. 2 savanorio vadovui:

5.1 Kelionė prasideda

5.2 Pakviečia kitus dalyvius po vieną

5.3 Po kiekvieno įeina į vidų ir uždaro duris

5.4 Kitas dalyvis pristatomas vadovui davus ženklą

5.5. Dalyviai įvedami laisvu pasirinkimu, tačiau, kai įmanoma, pakaitomis vyras – moteris

6. Vėlesni sąveikos moduliai

6.1 Pasisveikinimas

6.1.1 Pauostymas

6.1.2 Nusilenkimas

6.1.3 Atsistojimas

6.1.4 Nusilenkimas: vyrui 3 kartus, moteriai 2 kartus

6.1.5 Parodoma atsisėdimo vieta: vyrui kėdė, moteriai ant grindų

6.2 Valgomi kukurūzai

6.2.1 Pirmasis lyderis

6.2.2 Pavalgo ir ištaria „yummy yummy“

6.2.3 Vyrui maistas paduodamas į burną, moteriai į ranką

6.3 Paduodamas geriamasis vanduo

6.3.1 Pirmiausia lyderiui

6.3.2. Tik vyrams

6.3.3 “UAAAACH” taisyklė

6.4 Atsisveikinimas

6.4.1 Atsitiktinė asmenų atranka

6.4.2 Rankų uostymas

6.4.3 Linktelėjimas

6.4.4 Išsiuntimas iš salos

Diskusija grįžus:

„Žinau, kad buvai kelionėje...“ Po kiekvieno klausimo pabandykite nustatyti, kodėl dalyviai padarė tam tikrą išvadą, kokie pastebėjimai tai rodo?

Klausimai grupei:

- 1) Kur buvote?
- 2) Ką sutikote?
- 3) Kas buvo jūsų sutikti vietiniai gyventojai? Kokia buvo jų socialinė funkcija?
- 4.) Kokie pagrindiniai tos kultūros principai, kurių turėjote laikytis?
- 5). Kokia ten politinė sistema, kas valdo?
- 6). Kokie vyrų ir moterų santykiai?
- 7) Kokia religija?
- 8). Koks vietinių gyventojų požiūris į nepažįstamus žmones?
- 9). Kokiam socialiniame renginyje dalyvavote?
- 10). Ar jautėtės patogiai?
- 11) Ar prisimenate kokius nors vietinės kalbos žodžius?

Tikrieji „Albatroso“ kultūros principai, kuriuos aprašė antropologai:

1. Religija yra svarbiausias dalykas, kuris organizuoja genties visą gyvenimą. Jie labai religingi žmonės.

2. Svarbiausia dievybė yra motina žemė. Tai moteriška dievybė. Viskas, kas moteriška, laikoma aukštesne gyvybės forma. Vyrai traktuojami kaip nešvarūs. Vyrams neleidžiama sėdėti ant žemės. Siekiant apsaugoti šventą motinos žemės kūną, buvo išrasti specialūs prietaisai, panašūs į mūsų kėdes. Žemė turi būti apsaugota nuo nešvaraus žmonių kūno. Kai saloje pasirodo naujas vyras, reikia labiau atsiprašyti motinos žemės nei žaidimo, kuriame pasirodo moteris. Todėl nusilenkiama tris kartus.

-
3. Galią atsiprašyti turi tik karalienės. Jų tarnas neturi galios atsiprašyti, nes jis yra vyras.
 4. Valdžią saloje turi dvi karalienės. Jos turi tarną, kuris jiems padeda visame kame. Ceremoniją organizuoja tarnas.
 5. Vietiniai gyventojai labai nemėgsta svetimų žmonių. Jie toleruoja juos tik todėl, kad yra kanibalai ir kartais ritualiniais tikslais valgo žmogaus kūną. Kai vietiniai gyventojai mato nepažįstamus žmones, jie siaubingai keikia „Yummy, yummy“.
 6. Norint valgyti nepažįstamus žmones, reikia laikantis ritualų išvalyti jų nešvarų kūną – suvalgyti ypatingo stebuklingo maisto ir kartais išgerti stebuklingo gėrimo. Jie taip pat turi ištarti stebuklingą valomąjį užkalbėjimą: „Yummy, yummy („tegu mano purvinas kūnas tampa švarus“).
 7. Tarnas tikrina tinkamą mėsos riebumą ir sveikatą. Jis uostinėja ranką: jei mėsa gera, jis išsitraukia peilį ir prasideda puota. Jei mėsa yra sugadinta, nepažįstamasis turi būti išmestas į salos ir atsiprašoma motinos žemės.

Santrauka

Kodėl suklydote?

Esame giliai kultūriškai sąlygoti. Kultūra persmelkia tai, kaip mes mąstome ir reaguojame. Tai vyksta automatiškai ir nesąmoningai. Todėl sunku prisitaikyti naujoje vietoje. Kultūriniai skirtumai sukelia daug nesusipratimų. Dažnai atvykus į naują šalį pablogėja psichinė sveikata. Norint išvengti kultūrinio prisitaikymo problemų, reikia atverti savo protą naujoms pasaulio interpretacijoms. Tokie pratimai padeda suprasti kitą požiūrį į tikrovę.

wsb.edu.pl/mentuwell

